

Kötter Tamás

A pokolba vezető út

Anyám világ életében a legjobbat feltételezte a másik emberről, és igyekezett empátiával közelíteni felebarátai problémáihoz. Tele volt jó szándékkal, és – ahogy arra vasárnaponként a plébános úr a templomban figyelmeztette a híveket – minden alkalmat meg is ragadott, hogy ezt kimutassa. Elfutni sem lehetett ez elől a mindig tetterre kész jó akarat elől, de nem is volt hová abban a kis bakonyi faluban, melynek lakói úgy éltek együtt, mint egy nagycsalád. Persze – ha más-honnan nem is, de a közmondásból – tudjuk, hogy nemcsak a mennyországba, de a pokolba vezető út is jó szándékkal, néha bizony ugyanazzal a jó szándékkal van kikövezve.

Egy alkalommal például anyámmal meglátogattuk az egyik rokonunkat, akit akkor engedtek ki a kórházból. Rezső bácsi nem az a fajta rokon volt, akit az ember meghív a karácsonyi vacsorára, vagy a főasztalhoz ültet az esküvőjén, ne adj' isten felkéri, hogy legyen a gyereke keresztapja. Még az is lehet, hogy egy cseppnyi közös vér sem csörgedezett az ereinkben, mert nem emlékszem, hogy akár egyetlen alkalommal is feltűnt volna a régi fekete-fehér, aztán az idők múlásával kiszínesedő családi fényképeken, vagy szóba került volna családi körben. Nyilván, ha városban laktunk volna, letudjuk az egész ügyet egy telefonnal, de falun – legalábbis felénk – születéskor, betegség vagy halál esetén az ember ellenállhatatlan késztetést érez, hogy szinte már családfakutatóként elmerüljön a família ködbe vesző múltjában, és kibogozza a legszövevényesebb rokoni kapcsolatokat is, jó alkalmat teremtve a vizitelésre.

Ez a kötelesség a nőkre hárult. A férfiak napközben a téeszben dolgoztak – legalábbis úgy csináltak –, délután a háztájiban tettek-vettek, este meg a kocsmában ittak és okoskodtak.

Akár a rokonunk volt, akár nem, anyám úgy határozott – „ha már hazajött a Rezső”, magyarázta apánknak –, hogy tiszteletünket tesszük nála. Rezső bácsit, akiről egészen a betegsége napjáig nem tudtam, hogy bár csak távoli, mégis a rokonunk, gyakran láttam a faluban. Nagydarab, melák ember volt, hatalmas lapáttenyerekkel; traktorosként dolgozott a helyi téeszben. A negyvenes éveit taposta, apámmal volt egyidős, bár jóval többnek nézett ki. Hol volt akkor még „a negyven az új hús” meg a többi, manapság divatos dolog. A nyolcvanas évek közepén jártunk, nemcsak egy másik évszázad, de mára már egy egész évezred választja el tőlünk azt a korszakot – a szocializmusról nem is beszélve. A negyven, az negyven volt, de inkább ötven. Rezső bácsi feje éjjel-nappal egyformán paprikavörös volt. Azt hittem, hogy a szél cserzette ki az arcát vagy a nap égette tűzpirosra a földéken; télen pedig a hidegre gyanakodtam, influenzajárványok

idején a lázra. Gyerek voltam, s mint minden gyerek – hasonlóan anyámhoz –, naivan és jóindulattalelve szemléltem magam körül a világot, mindenkiről a legjobbat feltételezve.

„Sanyi, ez beszürkült. Ez lehet, hogy meg fog halni”, számolt be apámnak még aznap este vacsora közben anyám látogatásunk tapasztalatairól. Rezső bácsi tényleg nem volt túl jó formában. Az arca, ahogy anyám megállapította, hamuszürke volt, de én ezt egyáltalán nem találtam furcsának. Így okoskodtam magamban: Rezső bácsi hosszú hetekig kórházban volt, ahol nem fújta a szél, nem tűzött a nap, és bizonyára fagyni sem fagyott – ez utóbbi már csak azért is bajos lett volna, mert éppen nyár volt. Influenzára sem gyanakodtam, hiszen egyetlenegyszer sem tüszentett, és az orrát sem fújta ki, mialatt anyámmal sutogva diskurált. Az viszont már nekem is szemet szúrt, hogy mennyire lefogyott. Lógott rajta a ruha, nagy marha lapátkezei elvékonyodtak, a fehér csontok majd átszúrták a kézfejét. A feje különösen nagyra nőtt, olyan volt, mint egy nagy lufi, amelybe túl sok levegőt fújtak, és bármelyik pillanatban szétdurranhat; úgy billegett a sovány nyakon, mint egy pálcára kötözött léggömb. Lassan beszélt, és nehezen fejezte ki magát; hosszasan gondolkodott minden mondat előtt. Nyilván nem volt a szavak embere, hiszen egész nap a földeken dolgozott; egyedül ült egy traktorban – és még ott volt a betegsége is. Mindennek ellenére, éreztem, hogy az agya lázasan dolgozik; valami leköti a figyelmét. Bosszantott a helyzet, mert éreztem, hogy valami hétköznapi dolgról lehet szó, ami ott van a szobában, csak én nem veszem észre.

És valóban; ott volt végig előttem, csak éppen nem ismertem fel. De hát gyerek voltam még, nem igazodtam el a felnőttek világában. De azért, minden naivságom ellenére, jó fél óra után szemet szúrt, hogy Rezső bácsi figyelmét az ajándékunk köti le: egy üveg bor. Igen, anyám egy üveg bort vitt neki ajándékba. „Fogyaszd egészséggel, Rezsőkém!”, mondta, amikor odaadta neki, de ezen egyáltalán nem lepődtem meg. Íratlan szabály volt mifelénk, hogy a nőnek bonbont és virágot, a férfinak bort vagy pálinkát illik vinni, még akkor is, ha az illető a halálán van. Nem tudom, honnan jött ez a szokás, milyen régi volt, igaz, soha senki sem kutatta az eredetét, és soha senki sem vonta kétségbe a létjogosultságát. „Miért bámulja úgy ezt az üveget?”, tettem fel magamnak a kérdést, követve állítólagos rokonunk tekintetét, aki úgy meredt a borosüvegre (talán Egri Bikavér volt benne), mintha az a meséim mindent tudó varázsgömbje lett volna. Persze szó sem lehetett róla, hogy megkérdezzem tőle. Olyan komoly – és néha ijesztő – dolgokról beszélgettek anyámmal, mint a májzsugorodás, sárgulás, valaminek az elégtelen működése, egy szerv funkciózavara (talán ez is a máj lehetett, de nem értettem pontosan, mert Rezső bácsi halkán, szinte nyöszörögve, míg anyám, szokásához híven, fülsiketítő hangerővel és hadarva beszélt) és más hasonló, egy általános iskolás gyerek számára érthetetlen tünet. Talán, ha idősebb lettem volna, mondjuk gimnazista, aki mögött áll már némi élettapasztalat, és aki komoly biológiai tanulmányokat folytat, még a félszavakból is megértettem volna, hogy miféle betegség következteben szürkült meg és sárgult be Rezső bácsi arca, és legfőképpen, miért vannak májfunkciós zavarai.

„Csak egyet nem értek, Sanyikám”, mondta apámnak anyám, amikor végre befejezte Rezső bácsi kórképeinek részletes taglalását.

„Mit?“, kérdezett vissza apám, aki szokásához híven közbekérdezés nélkül, anyagi türelemmel hallgatta anyám zsongító élménybeszámolóját. „Mit nem értesz?”

„Hát azt, hogy mi ütött ebbe a Rezsőbe. Még ki sem tettem a lábam a lakásból, már szinte rávetette magát a borra”, felelte anyám, miközben – talán Rezső bácsi udvariatlan viselkedése miatti felháborodásában, mert tényleg illett volna benünket, ha a kertkapuig nem is, legalább a bejárati ajtóig kísérnie – a fejét rázta.

Mindezt csak azért meséltem el, hogy lássák, nem a gyermeki elfogultság és szeretet beszél belőlem, amikor azt állítom anyámról, hogy egész lényét átjárta a jó szándék.

Abban a történetben, amelyet el akarok mesélni, nem szerepel Rezső bácsi. Nem is szerepelhetne, mivel a látogatásunk után néhány nappal meghalt. Szegény már nem érthette meg, hogy felvesznek a gimnáziumba, aztán az egyetemre, és a rendszerváltást sem. „Felrobbant a mája a sok piától, aztán bekómált, és már vége is volt. Nem tudott leállni velem, hiába mondták neki az orvosok, amikor hazaengedték a kórházból, hogy, »drága uram, még egy korty, és magának vége«, mesélt az egyik szomszéd Rezső bácsi utolsó napjairól.

Ennek a történetnek a főszereplői anyám – akiben az évek múlásával egyre csak nőtt az empátiakészség és a jó akarat –, egy Márton nevű férfi, a felesége és jómagam leszünk.

Márton bácsi épp az ellentéte volt Rezső bácsinak. Vékony, szinte már törékeny alkatú, kreol bőrű férfi. Fekete, gondosan hátrafésült hajával, vékonyra nyírt Jávor Pál-bajuszával akár olasznak is hihette volna az ember. Velünk szemben lakott a feleségével és két kisgyerekekkel. A harmincas éveinek közepén járt, jól tartotta magát, látszott rajta, hogy egészséges életet él; ellentétben a falubéliek többségével, egyetlen évvel sem látszott többnek, mint a valódi életkora. Férfi létére nem ivott alkoholt, és nem is dohányzott, ami akkoriban szokatlan dolognak számított faluhelyen. A falubéli férfiak értetlenül, és egyben bizalmatlanul álltak Márton bácsi különnek tűnő szokásai előtt, és talán éppen ez az értetlenség és bizalmatlanság táplálta a köztük terjedő pletykát: hiába van felesége és gyerekei, Márton bácsi valójában buzi. Ez persze nem volt igaz, ezt jómagam is tanúsíthatom, de erről majd később.

Márton bácsi feleségét Katalinnak hívták. Porcelánfehér bőre, vörösesszőke haja volt, az arcát apró szeplők borították, ami különös bájt kölcsönzött az arcának. Hasonlóan a férjéhez, törékeny alkat volt, ennek ellenére nagyon is nőies. Ahogy a férje, úgy Kati néni is jóban volt a szüleimmel, gyakran átjárt anyámhoz: beszélgettek, receptet cseréltek; mindig hozott kóstolót a süteményből, amit hétvégére sütött. Szerettem a közelében lenni, kedvesség és türelem járta át egész lényét; úgy vettem észre, hogy a jelenléte mindig nyugtatóan hat gyerekre, felnőltre egyaránt. Mindig volt hozzám egy kedves szava, érdeklődött az egyetemi tanulmányaim felől, megkérdezte, hogy boldogulok Budapesten, és van-e már barátnőm. Boldogan meséltem neki és a férjének az egyetemi életről, a beilleszkedés nehézségeiről, és, ha csak óvatosan is, a kalandjaimról. Szerettem ennek a két embernek a társaságában lenni. Látszólag olyan tökéletes párt alkottak, olyan nagy szeretetben és harmóniában éltek, hogy szinte már példaképeimként tekintettem rájuk; gyakran gondoltam arra, ha eljön az ideje, én is ilyen nyugodt, tökéletes boldogságban és harmóniában akarok élni, mint ők. Soha, egy pillanat-

ra sem kételkedtem a házasságukban, és el sem tudtam képzelni, hogy bárki vagy bármi megzavarhatja ezt az idillt.

Hétvégén történt, akkor már egyetemre jártam, és csak hétvégeként jártam haza. Pénteken érkeztem, és vasárnap este frissen, kipihenve, étellel és tiszta ruhával megpakolva indultam vissza Budapestre. Amíg otthon voltam, általában ki se tettem a lábam a házból. Az időm nagy részét a szobámban töltöttem, aludtam vagy valamelyik órámrá készültem. Szégyellem, de szülőfalum világa – ez a keserves küzdelmekkel teli vidéki élet – és lakói hétről hétre egyre távolabb kerültek tőlem. Budapesten éltem, egyetemre jártam – ehhez a két dologhoz mértem mindent és mindenkit. Többé nem vágytam egykori pajtásaim társaságára, és arról, hogy a falu valamelyik kocsmáját meglátogassam, az egyetemi klubok nyüzsgő és izgalmas világa után többé szó sem lehetett.

November vége felé jártunk, közeledett a vizsgaidőszak. Azon a szombat estén is a szobámban gubbasztottam valamelyik egyetemi jegyzetem társaságában, amikor halk kopogásra lettem figyelmes.

Még mindig milyen otthonos a szobád – mondta jellegzetes halk, selymes hangján Márton bácsi, miközben körbenézett. Kezet fogtunk. Leült mellém az ágyamra. Néhány percig az egyetemről beszélgettünk, a közelgő vizsgákról, a falu dolgairól, de gyorsan a végére értünk ennek is, annak is. Kínos csend ereszkedett közénk.

Működik? – bökött végül a mutatóujjával a videolejátszóra.

Persze.

Mert van itt egy film – a kabátja zsebéből elővett egy videokazettát –, amit meg szeretnék nézni.

Katie és az olasz fivérek – sosem felejttem el az első címét. Beletelt vagy tíz percre, mire rájöttem, miféle videó is ez. Akkoriban még az ilyen filmeknek is volt történetük; gondosan – legalábbis a műfajhoz képest – felépített cselekmény fogta közre, és mintegy készítette elő a lényegét, és ha nem is túl komoly, de némi alapvető színészi tudást is megkövetelt egy-egy szerep eljátszása. Ma már nem készítenek ilyen filmeket, és a pornómozinak nincs különösebb története; sem szerelmi háromszöget, sem szolgáló-úrnő viszonyt, sem az úrból érkező idegen hódítókat, akik leigázzák a földi nőket, sem más hasonló, erotikusnak ható vagy annak vélt jelenetet nem kell a szereplőknek eljátszaniuk. Ilyesmire az internet korában már nincs idő; pár másodperccel azután, hogy elkezdődik a felvétel, már egymásnak is esnek a színészek. Amikor végre magamhoz tértem a döbbenetből, amelyet az első keményebb jelenet kiváltott belőlem, rögtön aggódni kezdtem, hogy mi lesz, ha apám, vagy ne adj' isten, anyám benyit. Kulcsra nem mertem zárni az ajtót; eszembe jutott, mit terjesztenek a férfiak Márton bácsiról. Nem akartam, hogy szegény szüleim a bezárt ajtóból valamilyen végzetes következtetést vonjanak le a némi beállítottságomat illetően. Szinte magam előtt láttam, ahogy anyám ezt kiabálja: „Édes kisfiam, mit szólnak majd a szomszédok?!”, aztán még ezt: „Én ebbe bele fogok halni!” És ott volt apám is: „Gyere csak, beszéljünk egy kicsit.” Na nem, ebből nem kérek, szögeztem le magamban, és úgy döntöttem, hogy az ajtó nyitva marad. Ugyanakkor fogalmam sem volt, mit mondjak, ha valamelyikük éppen akkor lép be, amikor a Katie-t játszó Teresa Orlovskyt a két olasz fivér egyszerre dugja, ki hol éri. Hogyan magyaráznám ki

magam? Mit szól majd szegény anyám, aki a világ minden kincséért sem hagyná ki a vasárnapi misét, rendszeresen gyón és áldozik, ha a gyerekeről – aki egyházi iskolába járt, és nemcsak megkeresztelték, de volt elsőáldozó és bérmálkozott is, szóval tökéletes katolikus pedigrével rendelkezik – kiderül, hogy egy perverz disznó. Mégis jobb lenne, ha becsuknám az ajtót, gondoltam. Így őrlődtem én két véglét között; a filmből szinte semmit sem láttam. Összefolytak az alakok és a jelenetek; néha-néha egy-egy hangfoszlány figyelmeztetett csak rá, hol is vagyok, és milyen istentelen, bűnös dolgot csinálók éppen.

Legközelebb, ha hazajössz, folytatjuk – rángatott ki merengéséből Márton bácsi hangja; vége volt a filmnek, vette a kabátját.

Nem akartam folytatni, hetekig nem is utaztam haza, de végül eljött a vizsgaidőszak ideje. Nem volt mit tenni, hazaköltöztem. Otthon, a megszokott kis kuckómban, távol Budapest kísértéseitől, nyugodt körülmények között akartam készülni a vizsgáimra.

Már az első este megjelent Márton bácsi. Mit szólnék egy kis lazításhoz, kérdezte, és a válaszat meg sem várva, már tette is be a filmet. Nem szóltam semmit; mint akit hipnotizáltak, leültem mellé a kanapéra. És ez így ment estéről estére.

Mit csináltok ti ott bent minden este? – kérdezte anyám néhány nappal később. Nyilván egy idő után gyanúsnak találta, hogy Márton bácsi mindennap átjön hozzánk, én pedig hosszas tépelődés után úgy döntök, hogy bezárom az ajtót.

Tanulunk – feleltem. – Kikérdezi az anyagot.

És milyen filmet néztetek?

Filmet? – adtam a hülyét.

Hallottam, hogy egy nő meg egy férfi beszélget – szorított sarokba. Tehát nem bírta ki, ha be nem is nyitott, de azért hallgatózott. Jellemző volt rá.

Fellini. Művészfilm – ennyi tellett tőlem, de ezzel sikerült zavarba hoznom. Anyám, ahogy az egész korosztálya, a Szombat Esti Filmkocktélon és olyan sorozatokon, mint a Kórház a város szélén meg a Dallas edződött, nem sokat tudott kezdeni ezzel az információval. Láttam rajta, hogy hisz is nekem, meg nem is. Szégyelltem magam, hogy hazudok anyámnak, de tudtam, hogy a valóság még jobban fájna neki. Annyi igazság volt a dologban, hogy egykor tényleg együtt tanultunk Márton bácsival, aki az érettségi után maga is felvételizett a jogi karra, de sajnos néhány ponttal lemaradt. Végül az Államigazgatási Főiskolára vették fel; diploma után a helyi tanácsnál helyezkedett el; történetünk idején egy kormányhivatalban dolgozott. Amikor megtudta, hogy én is a jogi karra felvételizek, rögtön felajánlotta a segítségét; kikérdezte az anyagot; elmagyarázta, hogyan zajlik a felvételi procedúra, mire számítsak az írásbeli és mire a szóbeli vizsgán. Hálas voltam neki az önzetlen segítségért, talán ezért sem tudtam nemet mondanivala közös videózásra.

Sejtettem, hogy anyám gyanakvását ezzel a hazugsággal nem tudom maradtalanul eloszlatni, de bíztam benne, hogy előbb-utóbb majdcsak megtalálom a módját, hogy megszabaduljak Márton bácsitól és az ő filmjeitől. Ez persze nem ígérkezett könnyű feladatnak, akit egyszer megragadott az ördög, azt nehezen ereszti el. Napról napra egyre mélyebbre süllyedtem a bűn mocsarában. Kezdeti vizolygásom és büntudatom hamarosan szolid tartózkodásba váltott át, míg végül azon kaptam magam, hogy már egyáltalán nem botránkozom meg a heté-

rák és római patriciusok; francia márkik, márkinők és kurtizánok; brókerek és titkárnők; tanárok és tanítványaik és ezekhez hasonló szereplők közt játszódó történeteken. Aztán eljött az a nap is – méghozzá ijesztően gyorsan –, amikor a tanulástól elgyötört, minden értelmes emberi gondolatra képtelen agyam már-már szomjazva várta, hogy Márton bácsi kikérdezze az aznapi penzumot. Habár a józan eszem feladta a küzdelmet, lelkiismeretem lángja, ha halványan is, de pislákolat bennem, és újra és újra figyelmeztető üzeneteket küldött az agynak: ezt sürgősen abba kell hagynom.

Aki a lép fogságába esik, annak nem szabad kapkodnia, mert csak még gyorsabban szippantja magába és fojtja meg a zavaros, gyilkos mélység. Úgy okoskodtam hát, hogy én sem kapkodok el a dolgot; kivárom a vizsgaidőszak végét, visszamegyek az egyetemre, ott majd lesz időm átgondolni, hogy mit is mondok majd egykori mentoromnak, hogyan is kérem meg – anélkül persze, hogy megbántanám, mert azt semmiképpen sem szerettem volna –, hogy hagyjon fel a filmnézéssel, vagy legalább ne nálunk, egészen pontosan ne az én szobámban csinálja.

De hát ember tervez, Isten végez. – Ezt vedd meg, légy szíves! – nyomott a kezembe Márton bácsi egy fecnit a visszautazásom napján.

Játék a kastélyban, ez állt a papíron, és még egy név: *Sarah Young*.

*

Három hétig nem mentem haza.

Megérkezésem első estéjén – mert úgy sejtettem, hogy szokásához híven úgy nyolc óra körül átjön – izgatottan vártam Márton bácsit. El voltam szánva rá, ahogy már korábban elterveztem, megmondom neki, hogy nem akarok több filmet megnézni, amit pedig hoztam, vigye el, és nézze meg, ahol akarja – de hiába vártam rá. Sem aznap, sem másnap este nem jött át. Érdeklődni nem mertem utána; félttem, hogy a szüleim gyanút fognak, vagy ami még rosszabb, újabb helytelen következtetést vonnak le a szerelmi életemet illetően. Nem hoztam hát szóba a dolgot, sőt magamban még örültem is, hogy magától elrendeződött az ügy, és nem kell ezt a kínos – mert abban biztos voltam, hogy kínos lett volna – beszélgetést lefolytatnom Márton bácsival. A második este, bár megkönnyebbülve feküdtem le – úgy éreztem, sikerült megszabadulnom szörnyű terhemtől –, a kíváncsiság is furdalt, hogy miért maradt el tőlünk a szomszédunk. Másnap reggel egy véletlenül kihallgatott beszélgetésből tudtam meg az okát. Anyám teljesen fel volt dűlva. Márton bácsit szidta apámnak; elmondta mindenféle szar, szemét embernek. Nagy nehezen – mert anyám, szokásához híven, csapongva adta elő a mondanivalóját, és sok felesleges, lényegtelen részletre is kitért – sikerült kihámoznom a történet velejét. Mialatt én távol voltam, és azon gondolkodtam, hogyan vessek véget a közös videózásnak, Márton bácsi másokhoz kéredezkedett be filmet nézni. Volt, aki már az első alkalom után nemet mondott a folytatásra, míg mások boldogan fogadták be a videóival együtt. A feleségek persze nem nézték jó szemmel a dolgot: mialatt ők a vacsorát készítik, vagy a gyereket fektetik, a férjük pornót néz a nappaliban egy másik férfival, még ha az olyan – legalábbis addig – köztisztelőben álló ember is a faluban, mint amilyen Márton bácsi volt. Hamarosán elterjedt a híre a videózásnak. A népnyelv – mert nem csak a pesti humor tud leleményes és csípős lenni – *klubdelutánként* emle-

gette ezeket az alkalmakat. Az a három hét, amíg nem jártam otthon, elég volt, hogy a klubdelutánok híre Kata nénihez is eljusson. Nem csinált cirkuszt. A jó természete most sem hagyta cserben; állítólag komolyan elbeszélgetett a férjével, mint egy gyerekkel, aki rossz fát tett a tűzre. Márton bácsi pedig megígérte, hogy felhagy bűnös szenvedélyével.

– ...aztán meg ott van a két gyerek, rájuk is tekintettel kell lenni... hát nagy szerencséje van a szembeszomszédnak... én eltörtem volna a seprűnyelet a hátán... – Itt tartott anyám, amikor észrevette, hogy a szoba ajtajában állok.

– Ugye te nem klubdelutánoztál a Marcival? – szegezte nekem rögtön a kérdést.

– Nem – válaszoltam, majd rövid csönd után még hozzátettem: – Tanultunk meg Fellinit néztünk.

Úgy döntöttem – akármennyire fáj is, mert fáj, még hozzá nagyon fáj, hogy a saját anyám szemébe hazudok –, hogy ragaszkodom a korábbi mesémhez. Különbösen is – okoskodtam magamban, – most, hogy Márton bácsi elhatározta, megjavul, sőt meg is ígérte a feleségének, minek bolygassuk a múltat. F fiatal voltam és tapasztalatlan, de annyit már én is tudtam – legalábbis sejtettem –, hogy bármilyen lágyszívű és kedves nő Kata néni, hiába bocsátott meg és adott egy utolsó esélyt a férjének, és bármennyire nem mutatja, biztosan fáj neki, amit Márton bácsi csinált. Gyanakvással figyel a falubéli férfiakat; nyilván elgondolkodik rajta, hogy kik lehetnek a férje bűntársai – én pedig nem akartam közéjük tartozni.

Vasárnap volt, készülődtem a visszautazáshoz. Becsomagoltam a tiszta ruhákat; anyám húst és almás pitét sütött. Minden nagyon békés volt körülöttem. Kiálltam a szobám ablakába, becsuktam a szemem, és hagytam, hogy a tüdőmet átjárja a tavasz könnyű levegője; hallgattam a fák lombjainak susogását; élveztem, ahogy a napfény cirógatja az arcomat. Amikor újra kinyitottam a szemem, Márton bácsit pillantottam meg. A házuk ablakában állt; meredten nézett rám. *Játék a kastélyban* meg Sarah Young – azonnal ez jutott eszembe. A film még mindig az íróasztalom egyik fiókjában pihent; a történetek után természetesen szó sem lehetett róla, hogy megkíséreljem odaadni jogos tulajdonosának – Márton bácsi ugyanis előre kifizette az árát. Mint egy XIX. századi romantikus regény szereplői, úgy álltunk egymással szemben, alig tíz méter választott el bennünket, de ez abban a pillanatban áthidalhatatlan távolságnak tűnt. Néhány másodpercig farkasszemet néztünk, én pedig – szólni nem mertem, még csak az hiányzott volna, hogy fényes nappal az ablakból kiabáljak át épp neki valami filmről – akaratlanul is egy téglalapot rajzoltam a kezemmel a levegőbe, mintegy jelezve: a kazettáról van szó. Ő is egy mozdulattal válaszolt; mintha egy párnán a ráncokat igazította volna el, olyan finom, szinte már láthatatlan volt ez a kézmozdulat. Megértettem, mit akar mondani; minden további szó, mozdulat vagy hang nélkül megértettem. Becsuktam az ablakot, és visszahúztam a függönyt.

*

Két hét telt el, mire újra hazalátogattam.

– Nem értem, mi baja van ennek a Katinak – kérdezte vagy mondta, nem lehetett eldönteni, mintegy mellékesen, a vacsora közben anyám.

Miért, mit csinált már megint a mozigépész úr? – kérdezte apám. Mint kiderült, hiába bocsátott meg Kati néni, hiába gyakorolt bűnbánatot és hagyott fel

a férje a klubdelutánokkal, a falu kollektív tudatalattija tovább dolgozott, és Márton bácsit az események nyomán *a mozigépésznek* nevezték el.

Az semmi, de a Kati tegnap óta... szóval, amióta odaadtam neki az ajándékot, nem áll szóba velem. Köszönök neki, ez meg valamit visszavakkant, de nem áll meg.

Nem januárban van a születésnapja – jegyezte meg apám.

Házassági évfordulójuk volt.

Aha – bölintott apám, kivett egy szelet húst, némi köretet mellé, csak azután folytatta: – És mit vettél neki?

Ne haragudj kisfiam – fordult felém anyám, de aztán nem folytatta.

Már miért haragudnék, anya?

Igyekeztem nyugodt maradni, de rosszat sejtettem.

En is csak aznap hallottam, véletlenül, hogy évfordulójuk van... a boltban említette, amikor mondta, hogy ünnepi vacsorát főz, ahhoz kell a marha – mesélte válasz helyett, a maga terjengős modorában anyám – ... hát gondoltam, illene valamit adni nekik. Katinak vettem egy csokor virágot, Márton meg, tudod, hogy nem iszik... hát akkor meg mit adjak neki, éppen ezen gondolkodtam, amikor eszembe jutott a film az íróasztalfiókban...

Mint egy kisgyerek, akit rajtakaptak valami apró csínyen, a szája elé kapta a kezét, és nevetni kezdett. Sajnos anyámnak, annyi jó és szép tulajdonsága mellett, volt egy kevésbé jó és szép, vagy inkább nevezzük nevén, egy nagyon-nagyon rossz tulajdonsága is: szeretett kutatni, egész pontosan az én holmim közt, és főként a fiókjaimban; természetesen apám élete is nyitott könyv volt a számára. A filmről egészen elfeledkeztem. Anyám melegségére legyen mondva, az akkori kereskedelmi szabályok szerint pornográf képek nem lehettek a dobozon, ezért a hátsó oldalát, a celofán alatt, egy vastag fekete kartonlappal takarták le. Sem a doboz elején elegáns estélyi ruhában pózoló *Sarah Young*, és a számomra ismeretlen kifogástalan öltönyt viselő férfi főszereplő, sem a film szinte már ártatlannak tűnő címe, *Játék a kastélyban*, nem kelthetett gyanút az avatatlan szemlélőben.

És te kutattál, és megtaláltad – mondtam kijelentő módban, szinte ténymegállapításként.

Ne haragudj, édes kisfiam – tette a kezét a kezemre –, kifizetem.

Nem szükséges.

Mindegy, én akkor is kifizetem – vetett véget a vitának anyám. – Szóval – folytatta most már felszabadultan, könnyed hangnemben, mint aki a csíny bevallásával már túlvan a nehezén, én meg képtelen voltam megszólalni, úgyszólván teljesen lefagytam –, mondtam a Katinak, hogy ha végeztetek a vacsorával, majd nézzétek meg ezt a kastélyos filmet... a fiam hozta, szóval biztos olyan tanult embereknek való, mint ti, Katikám... és akkor még minden rendben volt, megköszönte, meg minden... sőt, azt is mondta, jut eszembe, hogy színházban már látta ezt a darabot. Remélem, hogy nem azért sértődött meg, mert csak egy filmet vettem nekik... és azt sem Fellini rendezte. Na mindegy, az ő baja, egyébként meg örüljön, hogy gondoltam rájuk. – Itt egy pillanatra, mint akinek eszébe jut valami, egy lélegzetvételnyi időre megállt, aztán felém fordult, és miközben fűrésző tekintettel végigmért, megkérdezte: – Egyébként miről is szól az a film?

Enyhe gyanakvást véltem felfedezni a hangjában.